

Magdalena Hamerska

Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego : koncepcja i doświadczenia eksploatacji

---

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 2/2, 61-74

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAGDALENA HAMERSKA
Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego

BIBLIOTEKA GŁÓWNA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO KONCEPCJA I DOŚWIADCZENIA EKSPLOATACJI

Wstęp

Obecny budynek Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego BGUG należy do nowszych obiektów tej kategorii w Polsce. Użytkownikom udostępniono go w listopadzie 2006 r., po trzech dekadach starań o bibliotekę główną z prawdziwego zdarzenia. Gmach BGUG został już dość wyczerpująco opisany zarówno na łamach prasy bibliotekarskiej, jak też architektonicznej, zwrócimy zatem uwagę na aspekt funkcjonalny, zwłaszcza że po blisko pięciu latach użytkowania można już pokusić się o pewne podsumowanie i ocenę zastosowanych rozwiązań.

Założenia programowe Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego

Kwestia znalezienia siedziby dla BGUG pojawiła się już w momencie utworzenia Uniwersytetu Gdańskiego, który powstał w 1970 r. z połączenia Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Sopocie i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku. Szkoły te dysponowały własnymi bibliotekami, znajdującymi się w kilku odrębnych lokalizacjach w Gdańsku, Gdyni oraz w Sopocie. Nie było jednak budynku, który mógłby pełnić funkcję biblioteki głównej. Opracowany jeszcze w latach sześćdziesiątych ubiegłego - wieku projekt urbanistyczny zakładał budowę nowego kampusu w Gdańsku-Oliwie, w centrum którego miała znaleźć się biblioteka.

W 1975 r. przygotowano założenia programowe, uwzględniające potrzeby w zakresie gromadzenia księgozbioru w perspektywie 25 lat oraz wzrost liczby użytkowników do roku 1990. Na tej podstawie ustalono, że nowa biblioteka powinna pomieścić łącznie 3 mln. wol., dysponować czytelniami o łącznej pojemności 800 miejsc oraz pokojami wspólnej nauki i pracy indywidualnej (tzw. separatki). Szczegółowy program powierzchniowy wykazał, że tak sformułowane potrzeby wymagają budynku o powierzchni całkowi-

tej (pow. użytkowa + 10% na konstrukcję budynku) 24 816 m² i użytkowej 22 560 m². Ze względu na długowieczność budynków bibliotecznych wymagano obiektu uniwersalnego, pozwalającego na zmianę przeznaczenia poszczególnych jego części. Zgłoszono również postulat zabezpieczenia możliwości dalszej rozbudowy gmachu. Także inne wymagania korespondowały z zasadami obowiązującymi do dzisiaj. Założenie które straciło aktualność, to trójdzielny podział przestrzeni, w której drogi książek, czytelnika i bibliotekarza nie krzyżują się. Większość zbiorów miało tradycyjnie znaleźć się w zamkniętych magazynach, choć przewidziano wolny dostęp do części księgozbioru, umieszczonego w czytelniach, w łącznej liczbie 220 tys. wol.

Do planów budowy powracano w latach 1984 i 1997, uaktualniając pierwotne założenia, jednak koncepcja ta nie doczekała się realizacji. Dopiero w 2001 r., dzięki staraniom władz Uniwersytetu Gdańskiego, udało się wpisać budowę biblioteki do planów inwestycyjnych Ministerstwa Edukacji Narodowej. W kwietniu 2001 r. opracowano zaktualizowane założenia programowe, w których przyjęto wielkość budynku tożsamą z projektem z lat 70., czyli ok. 25 000 m² powierzchni całkowitej. W okresie ćwierćwiecza dzielącego pierwotny i obecny program w koncepcjach użytkowania bibliotek naukowych na świecie zaszły jednak zmiany, które uwzględniono w nowych założeniach. Najważniejsza z nich to otwartość przestrzeni czytelnia z dostępnymi dla użytkowników magazynami, co zwiększyło zapotrzebowanie na powierzchnię przy takiej samej wielkości zbiorów. Biblioteka budowana na początku XXI w. nie mogła już funkcjonować bez komputerów i Internetu, dlatego w nowym projekcie założono zastosowanie rozwiązań technicznych, pozwalających na położenie sieci i podłączenie komputerów niemal w każdym miejscu. Uwzględniono także dodatkowe usługi dla czytelników w postaci rozbudowanego zespołu rekreacyjno-handlowego.

Jednak budżet przeznaczony przez ministerstwo na budowę nowego budynku był ograniczony do 50 mln złotych, co przy ówczesnych kosztach budowy tego typu obiektów pozwalało jedynie na częściową realizację zamierzeń. W związku z tym zdecydowano się na dwuetapową koncepcję budowy biblioteki. W pierwszym miał powstać budynek, przeznaczony w większości na czytelnię, w drugim natomiast planowano dostawić budynek magazynowo-biurowy.

Nowo opracowane założenia programowe dla gmachu z czytelniami ustaliły powierzchnię użytkową na 9800 m². W budynku zaplanowano: czytelnię z wolnym dostępem do księgozbioru, dział informacji naukowej, pokoje pracy indywidualnej i zespołowej, wypożyczalnię międzybiblioteczną, dział zbiorów specjalnych, pracownie techniczne (introligatornia, pracownia konserwacji i reprograficzna), sale konferencyjno-szkoleniowe, dział komputeryzacji oraz pomieszczenia administracji budynku. Jego pojem-

ność miała pozwolić na pomieszczenie 1 mln wol. Zrezygnowano natomiast z powierzchni na usługi komercyjne, gdzie mogłyby znaleźć się księgarnie oraz zaplecze gastronomiczne, np. kawiarnie.

Funkcjonalnie dopełniający czytelnię budynek o powierzchni 15 000 m² miał powstać w drugim etapie. Zaplanowano w nim magazyn na kolejny 1 mln woluminów, centralną wypożyczalnię, pomieszczenia dla dyrekcji, pracownie działów merytorycznych oraz powierzchnię wystawienniczą.

Fot. 1. Biblioteka Główna UG: widok ogólny. Fot. Przemysław Gurgurewicz

Projekt i realizacja

Rozpisano konkurs na projekt architektoniczny, na który odpowiadały dwie pracownie. Wybrano projekt warszawskiego biura ArchiCo Project, opracowany pod kierunkiem Konrada Tanasiewicza.

Architekci zaproponowali budynek o pięciu kondygnacjach naziemnych na (w przybliżeniu) planie prostokąta, dysponujący powierzchnią netto 13 900 m². Była ona o ponad 40% większa niż w założeniach, jednak tylko w ten sposób, uwzględniając wszystkie wyszczególnione w wymaganiach pomieszczenia, można było zapewnić odpowiednią przestrzeń reprezentacyjną oraz przestronność gmachu. Pozwoliło to także na uwzględnienie niewielkiej przestrzeni komercyjnej.

Architekturę budynku autorzy projektu scharakteryzowali jako odmianę współczesnego minimalizmu. Jego bryła została zbudowana z dużych jednolitych płaszczyzn. W założeniu architektów może ona przywodzić na myśl leżącą książkę: frontowa elewacja ze stropodachem i stro-

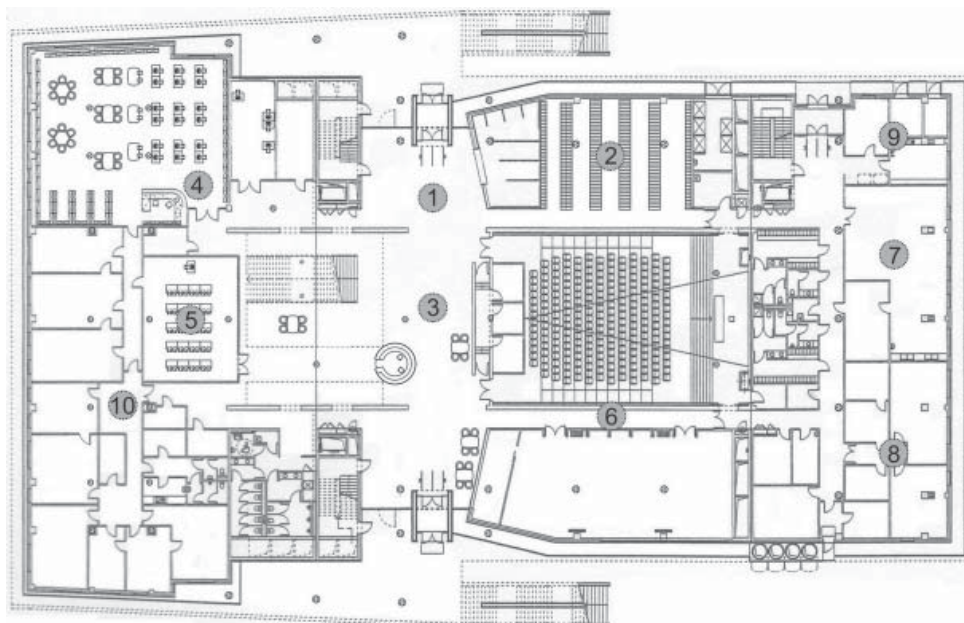
pem nad parterem ma przypominać grubą okładkę, ściana boczna „grzbiet” książki, a elewacja obłożona poziomymi pasami ryflowanej blachy to wypełnienie „stronami”. Nowoczesności bryle dodają wystające kapsuły, które również łagodzą masywność budynku, a w tej poetyce mogą być postrzegane jako „zakładki” (Tanasiewicz, 2002, s. 10-11).

Wnętrze budynku zostało zaprojektowane w stechnicyzowanej, industrialnej estetyce, którą podkreślają ażurowe schody i pomosty. Na poszczególnych kondygnacjach miały znaleźć się:

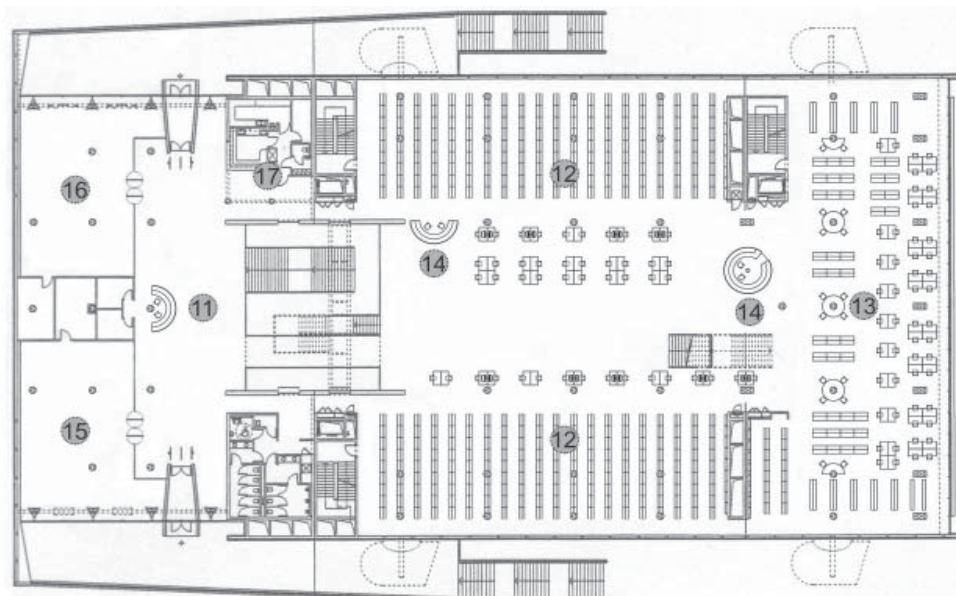
- piwnica: pomieszczenia techniczne,
- poziom 1 (parter): zespół wejściowy (hol, szatnie, portiernia), oddział informacji naukowej (2 czytelnie, pracownie oraz sala szkoleniowa), wypożyczalnia międzybiblioteczna, pracownie bibliotekarzy, zespół konferencyjno-szkoleniowy wraz z zapleczem, intrologatorium oraz administracja budynku,
- poziom 2 (I piętro): zespół rekreacyjno-komercyjny (kawiarnia, księgarnia), punkt informacyjny, przestrzeń czytelniana (katalogi, czytelnia z otwartym magazynem),
- poziom 3 i 4 (II i III piętro): czytelnie z otwartym magazynem, pokoje pracy zespołowej, pokoje pracy indywidualnej,
- poziom 5 (IV piętro): pokój pracy zespołowej, pokoje pracy indywidualnej, oddział zbiorów specjalnych (2 czytelnie, sala audio-video, magazyny, pracownie w tym pracownia konserwacji zbiorów oraz reprograficzna), oddział komputeryzacji.

Projekt budynku nie został jednak w pełni zrealizowany w planowanym kształcie, gdyż podjęto decyzję o rozszerzeniu jego funkcji. Miał się stać siedzibą Biblioteki Głównej, co wymagało uwzględnienia pomieszczeń dla wypożyczalni, działów merytorycznych i dyrekcji. Zachowując ogólny układ przestrzeni oraz zewnętrzny wygląd budynku, zmieniono funkcje części pomieszczeń. Dotyczyło to głównie parteru oraz czwartego piętra. Zmniejszono powierzchnię przeznaczoną na oddział informacji. W uzyskanej przestrzeni zlokalizowano blok administracyjno-kierowniczy. Zrezygnowano z pracowni Oddziału Udostępniania na parterze, których miejsce zajęły pracownie komputerowe oraz serwerownia. Na czwartym piętrze umieszczono działy merytoryczne. Zdecydowano, że na tej kondygnacji czytelnik będzie miał dostęp tylko do Czytelni Zbiorów Specjalnych (wcześniej planowano tam pokoje pracy indywidualnej i pokój pracy zespołowej). Rozkład czytelni został prawie bez zmian, jedynie na I piętrze wygospodarowano miejsce na księgozbiór przeznaczony do wypożyczenia. Zaktualizowane założenia określiły liczbę przechowywanych zbiorów na 700 tys. jednostek.

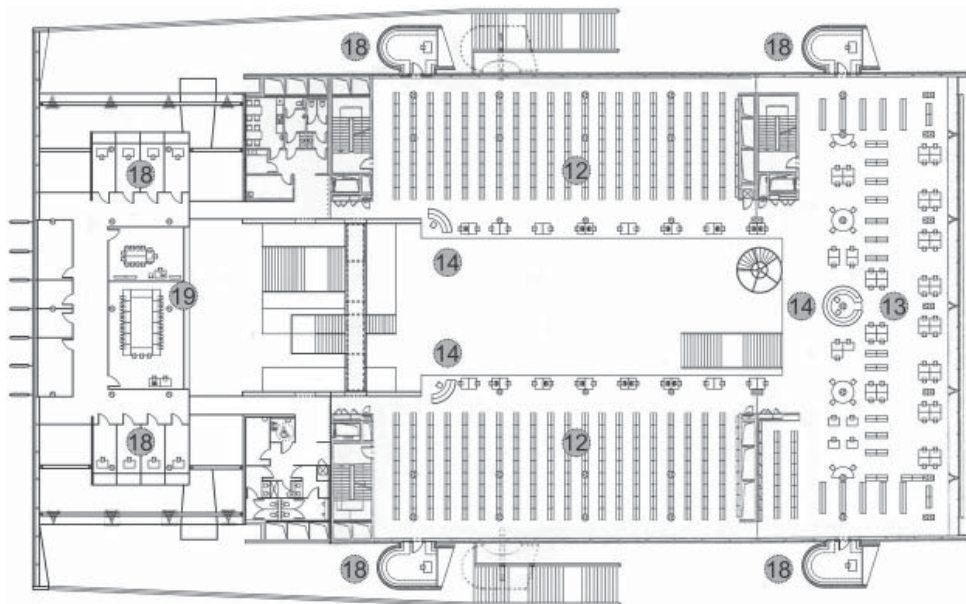
Budowę biblioteki rozpoczęto w listopadzie 2002 r., a zakończono we wrześniu 2006 r. BUG zyskała reprezentacyjny budynek służący całej społeczności akademickiej o powierzchni użytkowej 9 366 m² (powierzchnia netto 14 162 m²) i kubaturze 80 700 m³.

Rys. 1. Parter (opracowanie własne w oparciu o oryginalne plany)

Rys. 2. I piętro (opracowanie własne w oparciu o oryginalne plany)

Rys. 3. II piętro (opracowanie własne w oparciu o oryginalne plany)
Legenda do rysunków

1. Wejście dla czytelników
2. Szatnie (szatnia tradycyjna wyłącznie na okrycia wierzchnie oraz samoobsługowa)
3. Główny hol z punktem odbioru książek, dawniej informacyjnym
4. Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej
5. Sala szkoleniowa
6. Zespół konferencyjno-szkoleniowy
7. Intrologatornia
8. Pracownie komputerowe
9. Straż Uniwersytecka
10. Zespół administracyjno-kierowniczy
11. Wypożyczalnia
12. Księgozbiór do wypożyczenia
13. Czytelnia
14. Punkt informacyjny
15. Sala wystawowa, wcześniej Czytelnia Prasy
16. Sala wystawowa, wcześniej Czytelnia Internetowa
17. Kawiarnia
18. Pokój pracy indywidualnej
19. Pokoje pracy grupowej.

Przeprowadzka do nowej siedziby rozpoczęła się 15 września. Na początku listopada biblioteka została otwarta dla czytelników. Początkowo mogli oni korzystać tylko z części księgozbioru, całość (ok. 300 tys. wol.) zaś udostępniono w połowie grudnia. W styczniu 2007 r. przeniesione zostały oddziały merytoryczne oraz dyrekcja z sekretariatem. W ostatniej kolejności (pomiędzy majem a październikiem) nastąpiła przeprowadzka zbiorów specjalnych.

Opis funkcjonalny budynku

Pomimo zmian dokonanych w projekcie podstawową funkcją budynku pozostało udostępnianie czytelnikom zbiorów na miejscu. Zasadnicza przestrzeń czytelniana jest otwarta. Miejsca oferowane czytelnikom są różnorodne, znajdują się zarówno przy regałach, jak i w przestronnej i jasnej części przy oknach. Nie ma już gęsto ustawionych stolików, przy których użytkownicy przeszkadzają sobie wzajemnie. Korzystający z biblioteki mogą wybrać dogodnie miejsce do pracy i swobodnie poruszać się z książkami po publicznej części budynku. Jedynie Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej znajduje się w wyodrębnionym pomieszczeniu. Pracownicy naukowci, doktoranci oraz studenci ostatnich lat studiów mają do dyspozycji 26 pokoi pracy indywidualnej. Przewidziano również cztery pokoje do pracy grupowej, gdzie można swobodnie rozmawiać nie przeszkadzając innym użytkownikom biblioteki. Łącznie czytelnicy mają do dyspozycji 560 stanowisk, z których 90 wyposażonych jest w komputery. Czytelnie otrzymały wyposażenie do obsługi osób niewidomych i słabowidzących: elektroniczne powiększalniki do materiałów drukowanych oraz komputer z klawiaturą brajłowską i programami umożliwiającymi powiększenie oraz udźwiękowanie tekstu.

Zbiory rozmieszczono według dziedzin:

- parter: Bibliotekoznawstwo, Naukoznawstwo, Bibliografie ogólne,
- I piętro: Kultura i Sztuka,
- II piętro : Nauki humanistyczne (historia, nauka o polityce, prawo, religioznawstwo, teologia, wojskowość), Literatura, Językoznawstwo,
- III piętro : Nauki społeczne (filozofia, kultura fizyczna, sport, turystyka, nauki ekonomiczne, pedagogika, oświata, psychologia, socjologia), Nauki ścisłe i eksperymentalne.

Ustawiono je według klasyfikacji opracowanej w 1991 r. przez BUG. Jej schemat obejmuje 31 działów, podzielonych na klasy i podklasy. W obrębie działów przyjęto układ alfabetyczny. Czasopisma nie zostały sklasyfikowane, przydzielono je tylko do odpowiednich dyscyplin i ustawiono alfabetycznie na końcu każdego większego działu.

Księgozbiór przeznaczony do wypożyczenia ustawiony jest na I piętrze w porządku *numerus currens*, czyli według zasady stosowanej w magazynach zamkniętych. W momencie otwarcia budynku przeniesiono tam całość

księgozbioru biblioteki Wydziału Humanistycznego. Postanowiono pozostawić go w dawnym układzie, czyli według kolejności sygnatur. Z powodu otwartego układu nowego gmachu, bez wydzielonego magazynu, ten księgozbiór w wolnym dostępie (Jaškowiak, 2010, s. 49).

Ostatnią rodzajem kolekcji są zbiory specjalne, zgromadzone na IV piętrze. Ze względu na ich specyfikę, czytelnia jest wydzielona, a zbiory umieszczono w zamkniętych magazynach. Dla zapewnienia bezpieczeństwa w czytelnicy zastosowano system zdalnego otwierania drzwi, obsługiwany przez bibliotekarza, więc czytelnicy nie mogą opuszczać pomieszczenia bez jego wiedzy. Magazyn oraz skarbiec, chronione systemem antywłamaniowym, są przystosowane do przechowywania zabytkowych zbiorów, z regałami umożliwiającymi układanie materiałów o nietypowych formatach. Filmy, nagrania czy materiały do nauki języków są udostępniane w specjalnej sali audiowizualnej, gdzie zgromadzono sprzęt do ich odtwarzania.

Fot. 2. Wnętrze Biblioteki Głównej UG: widok na czytelnia. Fot. Przemysław Gurgurewicz

Oddział Zbiorów Specjalnych skupia w sobie wiele funkcji: gromadzenie, opracowywanie, udostępnianie zbiorów, a także ich ochronę. Dlatego w sąsiedztwie czytelnicy umieszczono pracownię oddziału, wśród nich utworzoną od podstaw pracownię konserwatorską, wyposażoną w specjalistyczną aparaturę.

Nowością w BUG jest obszerny zespół pomieszczeń szkoleniowo-konferencyjnych. Na parterze umiejscowiono aulę na 220 osób, gdzie odbywają się konferencje, posiedzenia senatu UG, prezentacje baz danych czy szko-

lenia przeznaczonej dla większego grona słuchaczy. Po drugiej stronie holu umieszczono salę dydaktyczną, z rzutnikiem oraz stanowiskami komputerowymi, dzięki której można było poszerzyć ofertę szkoleń. Duża, otwarta przestrzeń sprawia, że ważne wydarzenia mogą mieć miejsce także na I piętrze. W 2006 r. odbyła się tam inauguracja roku akademickiego, natomiast w marcu 2010 r. zorganizowano uroczystości związane z jubileuszem 40-lecia Uniwersytetu Gdańskiego. Surowe wnętrze biblioteki było również przez dwa lata tłem dla realizowanego przez TVP Gdańsk cotygodniowego programu „Forum gospodarcze”.

Fot. 3. Kapsuły mieszczące pokoje pracy indywidualnej. Fot. Przemysław Gurgurewicz

Strefy przeznaczone tylko dla pracowników, znajdujące się na parterze i IV piętrze, zostały wydzielone dzięki zainstalowaniu systemu kontroli dostępu. Osoby z zewnątrz nie mają tam możliwości swobodnego wejścia. Karty dostępu są jednocześnie identyfikatorami pracowników.

Próba oceny poszczególnych rozwiązań

Gmach BGUG to budynek, na który czekano od lat 70. XX w. Miał przynieść rozwiązania i udogodnienia, których nie było w poprzedniej bibliotece głównej ani w jej filiach. Miały skończyć się problemy z brakiem miejsc w czytelniach oraz kolejki w wypożyczalniach. Planowano zapewnić większy dostęp do komputerów i Internetu. Liczono, że zbiory rozproszone po całym Trójmieście i przechowywane w przypadkowych, często nie nadających się do tego pomieszczeniach w końcu zyskają właściwe warunki. Twórcy założeń programowych chcieli stworzyć miejsce nowoczesne, otwarte i przyjazne użytkownikom. Takie, w którym czytelnicy będą chcieli spędzać jak najwięcej czasu. Bez wątplenia w obecnym budynku większość z tych postulatów została pomyślnie zrealizowana. Nie znaczy to jednak, że wszystkie rozwiązania od razu okazały się optymalne. Życie zweryfikowało niektóre z nich. Warto o nich napisać choćby z tego względu, aby stanowiły materiał porównawczy i mogły uświadomić, jakie problemy można napotkać przy projektowaniu i budowie tego typu budynków.

Otwarta klatka schodowa i brak wyodrębnionych czytelni sprawiają, że wnętrze biblioteki jest przestronne i zachęca użytkowników do swobodnego przemieszczania się. Rozwiązanie to ma także wady. Nie da się w otwartej przestrzeni wyeliminować hałasu oraz roznoszenia się zapachów. Czytelnicy rozmawiając na schodach, często nie zdają sobie sprawy, że są słyszani w czytelniach. Co prawda dzięki różnorodności oferowanych miejsc pracy, preferujący ciszę użytkownicy znajdują dla siebie odpowiednią przestrzeń. Nie rozwiązuje to jednak problemu hałasu. Z tego samego powodu nie sprawdziła się lokalizacja kawiarni. Znalazła się ona zbyt blisko części czytelnianej i aromaty wydostające się z kuchni oraz rozmawiający klienci przeszkadzają czytelnikom i pracownikom. Dodatkowo usytuowanie stolików zbyt blisko windy nie zachęcało do dłuższego pobytu. Otwarte czytelnie pozwoliły natomiast w pełni zrealizować założenie maksymalnego zbliżenia użytkowników do zbiorów. Mogą oni swobodnie wybierać potrzebną im literaturę bez pośrednictwa bibliotekarza. O publikacjach oferowanych przez bibliotekę można dowiedzieć się już nie tylko poprzez przeszukiwanie katalogu, ale po prostu przeglądając książki na półkach. Katalog może być pomocą, ale jednocześnie można dotrzeć do publikacji na konkretny temat bez jego pośrednictwa. W przypadku, gdy pomoc bibliotekarza jest potrzebna, czytelnik może skorzystać z trzech punktów informacji dostępnych na każdym piętrze.

W Bibliotece Głównej niestety jest odczuwalny brak magazynu. Miał on powstać w drugim etapie budowy kompleksu bibliotecznego. Z powodów finansowych budowa ta została przesunięta o kilka lat. Zbiory biblioteki (ok. 1,5 mln woluminów) są rozproszone po Trójmieście i często przechowywane w tymczasowych pomieszczeniach. Nowy gmach został przewidziany na 700 tys. woluminów, w tym 200 tys. jednostek zbiorów specjalnych. Już teraz zbiory w wolnym dostępie liczą ponad 500 tys. woluminów i niedobór miejsca na przyrastający księgozbiór wymusza selekcję zbiorów.

W trakcie użytkowania pojawiły się także nowe potrzeby, których wcześniej nie przewidziano. Otwarcie budynku ze zbiorami w wolnym dostępie sprawiło, że bibliotece potrzebni byli pracownicy ochrony. Powołano więc Straż Obiektu BGUG. Biblioteka musiała wygospodarować pomieszczenia dla tej nowej jednostki. Udało się to zrobić, ale kosztem zmniejszenia powierzchni innych działów. Tam gdzie teraz jest straż, planowano sortownię, administrację budynku oraz pomieszczenie socjalne dla pracowników z pokoi usytuowanych na parterze. Od 2006 r. straż rozszerzyła swoją działalność. Przekształciła się w straż uniwersytecką i pracuje dla całego kampusu, ale dyspozytornia cały czas znajduje się w budynku biblioteki.

Okazało się również, że niektóre pomieszczenia zostały niewłaściwie usytuowane i nie mogły dobrze spełniać swoich funkcji. Trzeba było przenieść bliżej wejścia sekretariat wraz z gabinetem dyrektora. Pomieszczenia te pierwotnie znajdowały się w narożniku budynku, w głębi strefy administracyjnej, co utrudniało dotarcie do nich interesantom. Także usytuowanie sali wystawowej poza głównym ciągiem komunikacyjnym (wejście z bocznego korytarza na parterze) sprawiło, że kilka urządzonych tam wystaw nie zostało zauważonych przez czytelników. Sala wystawowa została więc przeniesiona na I piętro naprzeciwko schodów wejściowych, do dawnej czytelnicy internetowej. Zwolnione pomieszczenie na parterze znajduje się blisko sali konferencyjnej i jest ono wykorzystywane podczas spotkań jako zaplecze gastronomiczne. Odbywają się tam również mniejsze konferencje. Komputery z czytelnicy internetowej zostały przeniesione do Czytelnicy Oddziału Informacji Naukowej, niefortunnie usytuowanej w zbytnim oddaleniu od ciągu komunikacyjnego, z wejściem zasłoniętym schodami. Dzięki umieszczeniu w niej większej liczby komputerów, zainteresowanie czytelnicy zwiększyło się. Mimo to wbrew pierwotnemu założeniu, miejsce to nie jest najczęściej odwiedzane przez użytkowników. Co więcej, w otwartej bibliotece nie może w pełni realizować swoich funkcji informacja oddalona od księgozbioru i czytelników, do której trzeba specjalnie dotrzeć z wyższych pięter, zwłaszcza że na każdym piętrze znajdują się punkty informacyjne. Nie sprawdziło się również umiejscowienie księgozbioru podręcznego w oddzielonej czytelnicy. Użytkownicy nie byli zadowoleni, że po słowniki czy leksykony z danej dziedziny, muszą udać się na parter. Rozdzielono więc ten księgo-

zbiór między odpowiednie czytelnie. Dzięki temu, że zwolniło się miejsce na półkach, w 2009 r. do Czytelni Informacji Naukowej przeniesiono zbiory zlikwidowanej odrębnej Czytelni Prasy.

Pewne problemy występujące w bibliotece wynikają z przyczyn całkowicie niezależnych. Obecnie w części pomieszczeń przewidzianych dla czytelników (pokoje pracy grupowej, sala szkoleniowa) są prowadzone zajęcia dydaktyczne. Takie wykorzystanie tych pomieszczeń jest spowodowane brakiem sal na uczelni. Jest to jednak sytuacja przejściowa, do czasu gdy powstanie dodatkowy budynek dla Wydziału Filologicznego.

Duże znaczenie miała decyzja o skupieniu w budynku przewidzianym na czytelnię wszystkich komórek organizacyjnych BGUG, co wymusiło nieoptymalne rozmieszczenie części z nich. W założeniach programowych Oddział Gromadzenia miał mieć bezpośrednie wejście dla interesantów z zewnątrz. Nie udało się tego zrealizować, gdyż został zlokalizowany na IV piętrze, w strefie dostępnej tylko dla pracowników. Powoduje to liczne komplikacje, gdyż każda osoba udająca się do Oddziału, najpierw musi zgłosić się do dyżurującego bibliotekarza, aby ten mógł umożliwić jej dotarcie do celu. Dodatkowo pomieszczenie, gdzie są sortowane i składowane przycho-dzące materiały, jest zbyt małe. Z powodu braków lokalowych, kilka pracowników bibliotecznych znalazło się w wewnętrznej części budynku, z oknami wychodzącymi na wnętrze biblioteki. W konsekwencji pomieszczenia te są zbyt duszne i brak w nich komfortu pracy. Mikroklimat istniejący w tym obszarze jest także związany z ogólną konstrukcją budynku. Wielkie, otwarte przestrzenie powodują nierównomierne nagrzanie powietrza (ciepłe powietrze unosi się do góry), a zamontowane urządzenia klimatyzacyjne nie są w stanie tego zniwelować. W rezultacie dochodzi do dużych różnic temperatur między piętrami i kiedy w holu na parterze odczuwalne jest zimno (co jest potęgowane sąsiedztwem drzwi wejściowych), na ostatnim piętrze temperatura odczuwana jest jako zbyt wysoka.

W momencie otwarcia gmachu przygotowano dostęp do Internetu dla wszystkich użytkowników i w całym budynku, a nie tylko w wydzielonej sali komputerowej. Jednakże takie rozwiązanie nie sprawdziło się. Korzystający z Internetu bez ograniczeń czasowych czytelnicy blokowali komputery, uniemożliwiając innym korzystanie z katalogu online. Zdecydowano więc ograniczyć dostęp do wyselekcjonowanych stron. Nie objęło to jedynie komputerów w Czytelni Informacji Naukowej, która w ten sposób zaczęła pełnić rolę czytelni Internetowej. Natomiast w bieżącym roku, ze względu na powtarzające się incydenty pobierania na komputery uczelniane nielegalnych treści, władze Uniwersytetu postanowiły wprowadzić ograniczenia we wszystkich publicznie dostępnych komputerach. Obecnie więc czytelnicy, którzy chcą skorzystać z katalogu albo elektronicznych zasobów biblioteki, mogą to zrobić we wszystkich czytelniach. Do nienaukowych treści natomiast jest dostęp tylko poprzez Internet bezprzewodowy, w ramach usługi Eduroam.

Ograniczenie to wywołało liczne protesty wśród czytelników, którzy w tej sytuacji nie mogą nawet sprawdzić swojej poczty. Problemy z kontrolowaniem Internetu w bibliotece wynikały również z tego, że w budynku nie ma punktu rejestracji. Każdy może wejść do środka, pod warunkiem, że zostawi okrycie wierzchnie i torbę w szatni. Jedynie w czytelni informacji należy wpisać się do książki. Rozwiązanie takie sprzyja swobodnej i przyjaznej użytkownikom atmosferze, powoduje jednak brak kontroli nad ruchem czytelników, którzy czują się anonimowi.

Najnowsze usprawnienie, wprowadzone 1 kwietnia, to zmiana funkcji punktu informacji w holu. Umieszczono tam punkt zwrotu książek, dla osób które przyszły do biblioteki tylko w celu ich oddania. Można tam będzie również podpisać kartę obiegową, przedłużyć ważność konta bibliotecznego czy zapłacić karę. Wypożyczalnia znajduje się na pierwszym piętrze i jest to już rejon biblioteki, gdzie nie można wchodzić w okryciach wierzchnich oraz z torbami. Dotąd czytelnicy byli zatrzymywani przez ochronę i musieli się tłumaczyć, że przyszli tylko do wypożyczalni i nie będą korzystać z księgozbioru. Czas pokaże, jak przyjęte rozwiązanie będzie funkcjonować. Planowana jest również wymiana drzwi wejściowych. Zaprojektowano je w tradycyjnym układzie wahadłowym, niestety okazały się zbyt ciężkie i użytkownicy mają trudności z ich otwieraniem; dlatego ustalono, że drzwi rozsuwane będą praktyczniejsze w eksploatacji.

Obecny budynek Biblioteki Głównej wniósł nową jakość do pracy BUG. Dzięki niemu możliwe stało się wprowadzenie wolnego dostępu do całości zbiorów, zapewniono również czytelnikom nieporównywalnie lepsze warunki pracy niż dotychczas. Trudności finansowe wymusiły jednak wiele kompromisów, które negatywnie wpłynęły na funkcjonalność budynku. Obiekt przewidziany jako czytelnia musi pełnić funkcję biblioteki głównej, a częściowo nawet dydaktyczną. Pewne błędne rozwiązania ujawniły się w trakcie eksploatacji, co świadczy o niedociągnięciach na etapie projektowania. Drobniejsze mankamenty są sukcesywnie usuwane, jednak zmiany na większą skalę będą możliwe dopiero po pełnej realizacji planów w postaci budowy obiektu magazynowego. Da to szansę na pełniejszą realizację usług bibliotecznych, jak też optymalizację warunków obsługi czytelników.

Bibliografia

- Binerowski Z. (1982), *Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego w latach 1970-1980*. „Rocznik Gdański”, t. 42, z. 2, s. 133-167.
- Faulkner-Brown H. (1997), *Some thoughts on the design of major library buildings*. „Bibliotekarz”, nr 6, s. 16-20.
- Cisło A., Stanulewicz D. (2009), *Architektura i funkcjonalność nowego gmachu Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego*.

- dings. W: *Intelligent Library Buildings. Proceedings of the 10th seminar of the IFLA section on Library Buildings and Equipment, The City Library of The Hague (Netherlands), Sunday 24 August 1997 to Friday 29 August 1997* [online]. Edited by Marie-Françoise Bisbrouck and Marc Chauveinc [dostęp: 2011-03-24]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/VII/s20/rep/intlib.pdf>.
- McDonald A. (2006), *The ten commandments revisited: the qualities of good library space*. „LIBER Quarterly”, vol. 16, no 2, s. 04-119.
- Jaškowiak G. (1998), *35 lat Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego*. Gdańsk.
- Jaškowiak G. (2010), *Nowa Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego*. W: *Stare i nowe w bibliotece: współpraca czy konkurencja*. Pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej. Łódź, s. 45-53.
- Sawicka U. (2008), *Trzy pytania o nowy gmach do Urszuli Sawickiej, dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego*, rozm. Irena Suszko-Sobina. „Bibliotekarz”, nr 6, s. 21-23.
- Tanasiewicz K. (2002), *Opis techniczny Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego*.
- Tanasiewicz K., Muszyński R. (2007), *Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego. „Architektura Murator”*, nr 7, s. 68-75.
- Program użytkowy budynku Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego – czytelnie z wolnym dostępem do zbiorów* (2001). Sopot.
- Założenia programowe budowy gmachu Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego (1975)*. Opracował zespół pracowników Biblioteki pod kierunkiem Zbigniewa Binerowskiego. Gdańsk-Sopot.
- Założenia programowe budowy gmachu Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego – biblioteki środowiskowej Województwa Pomorskiego* (2001). Gdańsk.

Magdalena Hamerska
The Library of the University of Gdańsk
– the concept and the experience of use
Summary

The first guidelines for building the Library of the University of Gdańsk emerged in the 70's of the XX century, but the project was given a chance of realization only in 2002, when its construction began. By the year 2006 it was ready to use. Due to the financial limitations, the surface is much smaller than initially assumed. Many compromises must have been made. In spite of the drawbacks, the present building gave a new quality to the work of the Library. Most of all, it gave the possibility of free access to the whole collection to improve the quality of service for the library users. Nevertheless, only after building on the stockroom, the Main Library edifice will fulfill its expected functions.